

Évközi 18. vasárnap

Préd 1,2. 2,21-23

„Ez is hiábavalóság!”

Hiábavalóság, csak hiábavalóság, ezt mondja a prédikátor, hiábavalóság, csupa hiábavalóság. Minden hiábavalóság! ... Hisz jó néhány ember munkálkodott bölcsen, okosan és sikerrel, aztán át kell engednie szerzeményét olyannak, aki mit sem fáradt érte. Ez is hiábavalóság és nagy baj! Igen, miye marad az embernek minden fáradozásából és törekvéséből, amivel emésztette magát életében? Valóban: minden napja csupa szenvedés és minden tevékenység csupa bosszúság. Szíve még éjjel sem tud megnyugodni. Ez is hiábavalóság!

A Prédikátor könyve ismeretlen zsidótól származik a Kr. e. 150 körüli időből és már Kumránban is ismerték. A könyv szerzőjének kezdő szavai miatt – egészen a XVIII. századig Salamont tartották: „A prédikátornak, Dávid fiának, Jeruzsálem királyának szavai” (1,1-12). Ám az ismeretlen szerző nem akarja azonosítani magát Salamonnal, hanem csak a bölcs király szájába adja mondanivalóját, hogy ezzel könyvének tekintélyét és szavahihetőségét emelje.

A szerző „qohelet”-nek, vagyis közösségi vezetőnek nevezi magát. Ez az egyetlen bölcsességi könyv, amelyet egyetlen szerző írt, és a végén a tanítványai epilógussal látták el (12,9-14). Az egyes szakaszok végén ismétlődik a „hiábavalóság és szélkergetés” az „úgy láttam”, a „nem tudom”. A könyv egységesen két részre osztható: az 1,1-6,9 és a 6,10-12,14 részekre. Mindegyik rész 111 verset tartalmaz. A refrénnel megosztott szakaszok 93 verset tartalmaznak, és egy 189 versből álló konklúzió zárja a szöveget. A leggyakrabban idézett szava a „hiábavalóság”, ami 37-szer fordul elő a könyvben. A szó héberül „havel”, amely füstöt, légnemű dolgot jelent, vagyis olyan valamit, ami semmivé válik. Úgy is tekinthetünk erre a könyvre, mint egy bölcs önéletrajzi naplójára. A könyvet az különbözteti meg a többi bölcsességi könyvtől, hogy az itt leírtak nem egy gyűjtőmunka eredményei, hanem valószínűleg személyesen megélt kudarcoknak a rögzítése, illetve azokból származó következtetések. Minden semmivé válik a könyv szerint, marad egyedül az Isten tisztelete. Bár bölcsnek és balgának egy a vége, mégis a könyv írójának véleménye szerint ez az egyetlen értelmes dolog, amit tehet az ember. A régi bölcsességi könyvek azt vallották, hogy aki megtartja Is-

ten parancsait, szerencsés lesz már ezen a világon is. Ezt a nézetet elveti a könyv szerzője, és azt gondolja, ez az automatizmus nem működik.

A jelen szöveg azt a fájdalmas tényt közli, hogy sokan a bölcsen összegyűjtött munkájuk eredményét méltatlan utódokra kénytelenek hagyni, akik azt elherdálják. A másik alapvető felismerés, hogy aggódik a jövő miatt. Az Újszövetség ismeri és idézi a könyvet. Az ókeresztény egyházatyák közül Mopszvesztiai Theodórosztól kommentálják. Jézus is kijelenti: aggodalommal semmit sem változathatunk a sorsunkon, még a hajszálunkat sem változathatjuk meg (Mt 6,25.34; Lk 12,22.26).

A könyv és a szakasz egyedisége a megélt élmények felsorakoztatásából adódik. Nem egy feddhetetlen ember beszél ebben a könyvben a vallás és a hit, valamint Isten törvényének lényegéről. Nem olyan, aki egész életében megtartotta és soha nem követett el komoly vétket, hanem olyan valaki, aki életében sok örültséget művelt, sok rossz célt követett, de rájött: ezek mind helytelenek voltak. Ezen a felismerésen túljutott és ki tudta mondani nemcsak azt, hogy minden, amit tett fölösleges és értéktelen volt, hanem azt is, hogy van ami ennél értékesebb: Isten törvénye. Emiatt megoszlik a magyarázók véleménye a könyvről. Vannak, akik a legszkeptikusabb szerzőnek tartják, vannak továbbá, akik csak az élet legradikálisabb kritikusanak. Az utóbbiak miatt maradt a könyv a kánonban.

Igen gyorsan változó világunkban, amelyben az emberek maguknak karriert terveznek, gyakorta kell átélniük kudarcot. Az emberi terv nem válik be, a hatalom nem tesz naggyá, a pénz nem boldogít, a felhalmozott élettapasztalatot nem lehet átadni. A jöttek nem hozzák meg a maguk jutalmát. A barátokért való kiállás nem eredményez hűséget. A gyerekekbe fektetett energia nem térül meg a hálájukban. Ő számukra Istenhez vezérlő kalauz ez a könyv. E könyv a boldogtalan, csalódott emberek vigasztalója, mert egy csalódott ember Istenről való hitvallása.